

Lichenen in de Kop van Noord-Holland (2)

D. Wolfskeel

An investigation of epiphytic lichens was made in a small broad-leaved forest in the northern part of the province of North Holland. Five Red List species were found: *Enterographa crassa*, *Graphis scripta*, *Hyperphyscia adglutinata*, *Physconia distorta* and *Pertusaria hymenea*. The last-named is a rare species in The Netherlands, *Enterographa crassa* and *Graphis scripta* are moderately rare. *Hyperphyscia adglutinata* appears to be no longer a rare but a rather common species. The distribution of *Lepraria lobificans* is still unclear at the moment.

Ten westen van Schagerbrug in de gemeente Zijpe ligt aan de Ruigeweg een 9 ha groot, vrij onbekend loofbos: het Ananasbos (km-hokken 14-43-11 en 14-33-51). Het bos op zich zou een paar honderd jaar oud zijn, hoewel ten gevolge van exploitatie in het verleden het aantal oude tot zeer oude bomen vrij klein is; deze vinden we hoofdzakelijk aan de randen van het bos, dat omgeven is door bollenvelden. Tegenwoordig wordt het bos min of meer met rust gelaten. De vochtige grond is zandig en wordt doorsneden door enkele slootjes en vele greppels. De lage heuvels aan de oostkant (een oude binnenduinrug) zijn begroeid met zomereiken (*Quercus robur*); in de rest van het terrein vinden we o.a. gewone essen (*Fraxinus excelsior*), lepen (*Ulmus spec.*), zwarte elzen (*Alnus glutinosa*), gewone esdoorns (*Acer pseudoplatanus*) en berken (*Betula spec.*). Het bos is botanisch belangrijk, mycologisch zeer waardevol en ook bryologisch interessant (b.v. moole vegetaties van *Metzgeria furcata* op essen).

Wat de lichenen betreft, zijn er behalve enkele zeldzaamheden ook waardevolle gezelschappen van min of meer schaduwminnende soorten aangetroffen, zoals uit onderstaande lijst blijkt. Deze soorten, zoals *Porina aenea* en *Graphis scripta*, hebben beschutting, een vrij hoge luchtvochtigheid en een indirecte belichting nodig.

Onderstaande soortenlijst omvat 36 uitsluitend epifytisch aangetroffen soorten, gevonden op 11 februari en 22 maart 1995 en op 5 en 8 november 1996 in het zuidelijk deel van het bos (km-hok 14-43-11).

Er zijn twee in Nederland vrij zeldzame soorten (UFK 4)¹ vastgesteld: *Enterographa crassa* en *Graphis scripta*; beide soorten staan tevens op de Rode Lijst.

Aan de westrand van het bos komen vooral op esdoorn fraai ontwikkelde exemplaren van *Pertusaria hymenaea* voor; deze soort is in Nederland en Duitsland zeldzaam (UFK 3 in Nederland) en staat eveneens op de Rode Lijst. De westelijke bosrand blijkt, zoals gewoonlijk, het rijkst aan soorten te zijn: hier vinden we zowel nitrofiële soorten als soorten die de voorkeur geven aan een tamelijk geëxponeerde situatie, zoals *Physconia distorta*. Deze bedekt ter plaatse een flink gedeelte van een esdoorntak. *Physconia distorta* wordt thans geklasseerd als minder algemene soort, UFK 5 (Kok van Herk, schrift.med.). De Rode Lijstsoort *Hyperphyscia adglutinata*, die in Midden- en Zuid-Duitsland nog steeds zeldzaam is, heeft waarschijnlijk ook in Noord-Holland veel verloren terrein teruggewonnen; deze soort is landelijk weer vrij algemeen, van UFK 3 naar UFK 6 (Van Herk & Aptroot 1997). De UFK van *Lepraria lobificans*, die ook vrij veel op muren wordt aangetroffen en tot voor kort als vrij zeldzaam werd beschouwd, is op dit moment onduidelijk (Kok van Herk, schrift.med.).

Kok van Herk ben ik erkentelijk voor de determinatie van enkele soorten alsmede voor de naamscontrole van een aantal soorten en het verstrekken van aanvullende verspreidingsgegevens. Tevens dank ik Kok van Herk en André Aptroot voor het ter inzage geven van een nog ongepubliceerd artikel.

Literatuur

- Brand, A.M., A.Aptroot, A.J. de Bakker & H.F. van Dobben. 1988. Standaardlijst van de Nederlandse korstmossen. KNNV WM 188:1-68.
- Herk, C.M van & A. Aptroot. 1997. Veranderingen bij epifytische korstmossen. In: VOFF. 1997. Jaarboek Natuur '97. St.Uitg. KNNV/VOFF Wageningen. pp.26-27.
- Wolfskeel, D. & L. Spier. 1996. Lichenen in de Kop van Noord-Holland (1). Buxbaumliella 41:45-47.

¹ UFK = uurhokfrequentieklasse

Legenda bij de soortenlijst

ac	<i>Acer</i>	c	<i>Crataegus</i>	q	<i>Quercus</i>
ae	<i>Aesculus</i>	fa	<i>Fagus</i>	s	<i>Salix</i>
al	<i>Alnus</i>	fr	<i>Fraxinus</i>	u	<i>Ulmus</i>
b	<i>Betula</i>	p	<i>Populus</i>		

Soortenlijst

<i>Arthonia radiata</i>	ac, fr, u
<i>Arthonia spadicea</i>	fa, fr, q
<i>Buellia punctata</i>	fa, u
<i>Candelariella reflexa</i>	p
<i>Cladonia coniocraea</i>	q
<i>Cliostomum griffithii</i>	p, u
<i>Diplolcia canescens</i>	ac, c, p, q, u
<i>Enterographa crassa</i>	ae, fr, q, u [Rode Lijst]
<i>Evernia prunastri</i>	q
<i>Graphis scripta</i>	ac, fa, q [Rode lijst]
<i>Hyperphyscia adglutinata</i>	u [Rode Lijst]
<i>Lecanora carpinea</i>	fr, q, u
<i>Lecanora chlorotera</i>	ac, fa, fr, p, u
<i>Lecanora expallens</i>	ac, ae, al, fa, fr, p, q, u
<i>Lecanora hageni</i>	fa, fr, p
<i>Lecidella elaeochroma</i>	ae, ac, fa, fr, p, q, u
<i>Lepraria incana</i>	ac, al, b, fa, fr, p, q, s, u
<i>Lepraria lobificans</i>	fr
<i>Micarea prasina</i>	q
<i>Opegrapha atra</i>	fr, u
<i>Opegrapha niveoatra</i>	u
<i>Opegrapha vermicellifera</i>	p
<i>Opegrapha vulgata</i> (syn.: <i>O.cinerea</i>)	fr, u
<i>Parmelia subaurifera</i>	ac, p, q
<i>Parmelia subrudecta</i>	ac, q, u
<i>Parmelia sulcata</i>	ac, p, q, u
<i>Pertusaria hymenea</i>	ac, fr [Rode Lijst]
<i>Phaeophyscia orbicularis</i>	ac
<i>Phlyctis argena</i>	ac, p, q
<i>Physcia adscendens</i>	p, u
<i>Physcia tenella</i>	ac, p, q, u
<i>Physconia distorta</i>	ac [Rode Lijst]
<i>Physconia grisea</i>	u
<i>Porina aenea</i>	fr
<i>Ramalina farinacea</i>	ac, fr
<i>Xanthoria parietina</i>	p, u